

Redacția: Administrație
 Tipografia:
 Nr. 268, piața mare, Târgul
 Inului Nr. 30.
 Redacția: Administrație
 Tipografia:
 Nr. 268, piața mare, Târgul
 Inului Nr. 30.
 Redacția: Administrație
 Tipografia:
 Nr. 268, piața mare, Târgul
 Inului Nr. 30.

GAZETA TRANSILVANIEI

ANULU XVI.

"Gazeta" este în să-careți
 Abonamente pentru Austro-Ungaria:
 Pe un an 12 fl., pe șase luni
 6 fl., pe trei luni 3 fl.
 Pentru România și străinătate:
 Pe un an 40 franci, pe șase
 luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
 Se scrie de Duminică 3 franci.
 Se primumără la toate oficiile
 poștale din țară și din afară
 și la dd. colectori.
 Abonamentul pentru Brașov
 administrație, piața mare,
 Târgul Inului Nr. 30 etajul
 I.: pe un an 10 fl., pe șase
 luni 5 fl., pe trei luni 2 fl. 50 cr.
 Cu dusul în casă: Pe un an
 12 fl., pe șase luni 6 fl., pe trei luni
 3 fl. Ună esemplară 5 cr. v. a.
 În 15 bani. Atât abonamen-
 tele cât și inserțiunile sunt
 a se plăti înainte.

Nr. 268.

Brașov, Vineri, 3 (15) Decembrie

1893.

Serbarea mileniului maghiar și Croații.

Scimă că Ungurii fac mari pregătiri pentru serbarea mileniului existenței Ungariei în anul 1896. Guvernul unguresc s'a adresat și la Banul Croației, ca să ia inițiativa pentru a face să participe și Croația cu totă splendoarea la viitoarea serbare.

Atât din Agram, cât și din Budapesta s'a anunțat în urma acăsta, că Banul Croației are de gând să prezenteze dietei croate un proiect de lege pentru participarea Croației la serbarea mileniului maghiar și să ceară dela dieta croată pentru acoperirea cheltuielilor cauzate cu acest prilegiu un credit de 50,000 florini.

Scirea acăsta a produs o impresiune adăncă în sinul Croaților și diarele independente croate își ridică glasul de pe acuma, spre a protesta în contra încercării Banului de a face să fie reprezentată și națiunea croată la serbarea mileniului.

Diarul opozițional "Agramer Tagblatt" dice, că Croația n'are ce căuta la apoteosa maghiarismului, ce se plănuiește.

"Noi n'avem nici decum chiămarea" — continuă numita foia — „de a conlucra la acăsta serbare, decât ne vom pune pe basa oportunității istorice și naționale. Pe timpul când Maghiarii au descălecat în patria lor actuală, și câteva generațiuni după aceea, n'am avut cu ei nimic comun, și decât le păstrăm o memorie din acea epocă, pte fi cel mult aceea, că ei au străbătut pustiind și ardând și părțile patriei noastre, ca aprăpe totă Europa, și ca pretutinden au dărimat și au distrus și la noi rezultatele unei culturi vechi mult superioară lor.“

"Acăsta aducere aminte", continuă foia croată, „însă nu pte să formeze pentru o națiune conșciă

de sine, care în tot decursul mileniului și-a păstrat lângă Maghiarii propriile ei tradițiuni și individualitatea ei proprie națională, un prilegiu de însufiețire și de mulțămire, și tot așa de puțin avem cauză de-a ne înhăma, în fața serbării iubibile plănuite înaintea Europei, la carul de triumf maghiar, decât avem în vedere dezvoltarea ulterioară a evenimentelor istorice și raporturile noastre reciproce până în ziua de azi.“

Enunțatiunile pressei independente croate în acăsta privință sunt foarte caracteristice pentru dispozițiunea, ce domnesce azi în Croația față cu Ungurii. Ele dovedesc în deosebi, că cu totă presiunea, ce o eserează partida guvernamentală croată în frunte cu Banul Khuen-Hedervary, opiniunea publică croată este foarte nemulțămă cu starea lucrurilor și nu numai că nu se semente recunoscătoare pentru „burățile pactului“, ce l'au dobândit Croații cu concursul Maghiarilor, der este chiar amărită din cauza dezvoltării, ce au luat o azi raporturile reciproce între Croați și Unguri.

Mai dovedesc încă acăsta impresiune, că Ungurii dela putere nici la acel popor, față cu care, după a lor părere, au fost atâta de liberali în înclinările lor de împăcaciune, dictate de interesele de oportunitate politică, nu și-au putut câștiga adevărate simpatii.

Esclusivismul lor național manifestat la toate ocaziunile și niștințele lor extravagante de predominare, ce obicnuim a le caracteriza cu cuvântul „șovinism“, le-au instrăinat și inimile Croaților.

CRONICA POLITICĂ

— 2 (14) Decembrie.

În Italia a produs vederi deosebite însărcinarea, ce a primit Crispi de a forma noul cabinet. Presa conservatoare nu privește acăsta tocmai cu neplăcere. „Decă

Crispi, dice „Fanfulla“, va arăta calea înțeleptă și îndreptătoare, atunci nouă, cari nu căutăm nici odată la persoane, ci cerem numai idei clare și pozitive, ne va fi bine venită. Italia are trebuință de 4 lucruri: 1) Măsură energice și imediate pentru circularea bancnotelor. 2) Economii întinse în toate resorturile, mai cu seamă în acele ale războiului și ale marinei. 3) Puterea și curajul de-a ne îndupleca la jertfe necesare. 4) O politică a păcii și a acțiunii, basată pe libertate și decentralizare. Are Crispi acest program, atunci amicii noștri îl vor susține cu căldură. Decă va fi rămas însă totu cel vechi, atunci vom regreta pe bărbații, cari pentru un portofoliu se vor asocia cu el, pentru-că supunându-se ambițiunii lor, vor sigila nenorocirea patriei.“ „Opiniune“, dice: „Italiei îi trebuie un guvern, care să redea poporului credința în sine însuși, un guvern de pace, durabilitate și putere. Dorim sincer d-lui Crispi, ca să pună capăt crizei neplăcute, și ca să libereze patria de nevoile actuale.“ — „Riforma“ este din contră rezervată. „Guvernul Crispi“, dice ea, „va fi înainte de toate un program și astfel putem să ne așteptăm, că certele neroditoare de persoane vor înceta și că lupta pentru interesele cele mai înalte ale statului va fi continuată cu arme leale.“

Dintre foile radicale etă ce scrie „Secolo“ din Milan. „Avem așa-dăcă erăși pe omul triplei alianțe, pe omul, a cărui grandomania a condus Italia spre abis, omul polițelor de complezență. Un timp de lupte grele sta înaintea noastră, Italianii le vor învinge cu putere și demnitate.“

Intr'un mod necruțător vorbesce „Gazzetta Piemontese“: „Crispi, care a dat triplei alianțe un caracter periculos, va fi însărcinat cu formarea cabinetului, pe când țera înghite până la sfârșit urmările economice ale urei Franciei, produse de el. Este chiămat Crispi, care a dat bugetului războiului cea mai mare dezvoltare, care a hotărât împreună cu Saracco construcțiunile cele mai costisitoare de linii, care cunoște raportul instruc-

țiunii asupra Bănei Romane mai bine ca Giolitti, căruia acesta i-a adus căderea.“

Foia clericală „Magyar Allam“, publică în numărul dela 12 Decembrie un apel către catolicii maghiari, în care se dice: „Catolicii maghiari salută încorporarea vechei lor dorințe în cea dintăiu adunare mare, ce se va ține în Budapesta, la 16 Ianuarie 1894. După deșteptarea conștiinței catolice în Șopron, Comarom, Teresiopol, nu mai putea urma altceva, decât o adunare regnicolară ținută în inima țării, care este chiămată, ca în locul apatiei spirituale să pună interesarea publică și încurajarea catolicilor spre acțiune. „Concentrare“ este locinza vécului modern „concentrare“ pentru apărarea intereselor bisericesc și spiritual, acăsta trebuie să fie lozinica și a catolicilor maghiari, decât nu voesc să fie nimic și dați la o parte din locul, ce ocupă. Avem lipsă, ca conștiința catolică să se valorizeze, ca marele indiferetism religios, care atrage după sine dărăpănarea creștinismului, să-l putem contrabalansa, er prin acăsta să îmbogățim viața culturală națională. Pentru acăsta lucrare mare apelăm la toți catolicii să primescă invitarea noastră și să vină la Budapesta în numita zi.“ — Iscăliți: conte Nicolau Mauriciu Eszterházy și conte Zichy Nándor.

Interesantă este cea mai nouă mișcare națională în sinul Slavicilor din Moravia. „Narodni Listy“ scrie despre acăsta între altele: „În nise momente, când Slovacii din Ungaria, gem sub jugul maghiarisărei, patrioții slavi din Moravia au luat hotărrea, ca să facă din orașul Hodin, care e situat aprăpe de granița ungară, un adevărat centru de cultură slavă, care să formeze un viu fară luminător între Slovacii din Moravia și din Ungaria. S'a ales anume o comisiune, care a hotărât să adune mijlocele spre a funda școle mai înalte slavice în acel oraș, unde deja în anul 1894 se va deschide o nouă școală reală cehică. Scopul acestor nișuințe nu mai trebuie să-l amintim. Nu e vorba aici numai de orașul Hodin și de războiul Slovacilor în contra ger-

FOILETONULU „GAZ. TRANS.“

„Aban Stolz și Judeii.“

(Aban Stolz und die Juden. Ein zeitgemäses Beitrag zur Judenfrage für das deutsche Volk, von H. K. Lenz. Münster, in W. Adolf Russels Verlag 1893.)

(Fine).

Titlu 10: „Presă jidovăscă“. Ne spune multeși la acăst loc A. Stolz. El dice: „Cine cetesce foi jidovesci, în cari se defaimă umanitate, lege și biserică, unul ca acela se omără pe sine însuși.“

In titlu 13, Stolz aduce în legătură cu acestea pe Evreii din Austria; el esclamă: „Bétrăna, catolica Austriă, onorabila cetate împărătescă devine nebună dintr'odată și jică după cum îi cântă Evreulă“.... „Niciari pe pământ n'au ajuns Evreii la o înălțime așa mare, ca în Austria!“ — Der apoi în Ungaria și mai ales în Budapesta?...

În adevăr, presa în totă Europa se află în mâna Evreilor. Și apoi „cum e omul, așa e stilul“, cum sunt Evreii, așa li e și presa. Nici odată presa jidovăscă

nu are caracter pacific, conservativ și iubitor de adevăr. Abia se ivesce undeva o cestiune politică și presa jidană e aci! Decă e vorba de un proces de presă, cine dă din gură mai tare? Presă jidovăscă! Când e vorba de reforme „liberale“, cine dă alarmă? — Presă jidovăscă! Când e vorba de cutare scire sensațională, cine o esplotază mai întâiu? — Presă jidovăscă! Amă vră se scimă, ce a scris presa jidană, când s'a osendit în Lemberg Schäfferstein, furnisor de fete pentru Constantinopol?!

Diaristica evreică mai are pentru noi și acelu rău, că conține multă ireligiozitate; cine nu vră se credă, cetesă, decât are cinișă, vre-o foia jidană și va vedea, cum se scrie acolo despre credința creștină, despre dogme și biserică.

Regretăm, că d-lu H. K. Lenz nu arată măcar în parte și numărul și numele foilor evreice; vom indica însă noi acăsta, ca să vadă cetitorul, de ce putere dispune Evreul, pentru esemplu, numai în Berlin. În mâinile Evreilor sunt în Berlin următoarele foi: „Berliner Tageblatt“;

„Berliner Zeitung“; „Berliner Abendpost“; „Berliner Börsen-Courier“; „Berliner Neueste Nachrichten“; „Neue Börsen Zeitung“; „Das kleine Journal“; „National Zeitung“; „Berliner Morgenzeitung“; „Berliner Montagszeitung“; „Deutsches Reichsblatt“; „Norddeutsche Allgemeine Zeitung“; „Volkszeitung“; „Berliner Politische Nachrichten“; „Freisinnige Zeitung“; „Reichsfreund“; „Kladderatsch“; „Der Bazar“; „Fliegende Blätter“; „Zur guten Stunde“; „Die Post“; „Tägliche Rundschau“; „Frankfurter Zeitung“; „Breslauer Zeitung“; „Kasseler Tageblatt“ etc.

De tot jidovă este și presa vieneză, unde dintre 60 de diare, abia 5 nu se află în mâinile Jidanilor, toate celelalte sunt jidovesci.

În Ungaria lăsăm pe marii „patrioți“, să ne spună, câte foi sunt curate maghiare și câte nu? Să facem cu toate acestea o parodie:

„Du hast Diamanten und Perlen Liebchen; —

„Was willst du noch mehr?“

„Du hast Judenzeitungen, Judenzeitungen; —

„Und sonst keine mehr!“...

In titlu 14 se vorbesce despre Evreii din Orient, despre cari se dice, că sunt cu mult mai frumoși, ca Evreii din Occident; acești Evrei sunt și foarte sâraci. În Nazaret însă nu se află nici un Evreu, de unde dicerea: „A fugit de el, ca Evreii de Nazaret!“

In titlu 15 se vorbesce despre sârtea Evreilor, focul lor nestins pentru Ierusalim și ultima lor destinațiune. Alban Stolz asemănă pe Evrei cu riul Iordanului. Precum acesta isvoresce din munții Libanului dela o înălțime mare și apoi, coborind, curge prin lacul Genezaret, de unde reapărând se varsă în Marea-moartă, de unde nu mai iesă, — astfel Evreimea, isvorând odinioară dela o înălțime mare morală-religiösă, dela Abraham, se nimicesce astăzi în Marea-moartă a blăstămului.

De 1800 de ani, dice Stolz, se roga Evreii lui Dumneșu, ca să se pta erăși aduna în țera promisiunii. Și mulți Evrei

manisărei, ci e vorba de interesul întregii slovacimii, așa dăr și de acela al Slovacilor din Ungaria. Opiniunea publică a Cehilor, care cu o simpatie nedescriptibilă vedd cum bieții Slovaci n'au nici o școală secundară, și o singură școală secundară maghiară îi împiedecă în mersul dezvoltării lor naționale, opiniunea publică cehă nu mai pôte rămâne nepăsătoare și trebuie să-și facă datoria.

Din Senatul român.

Discușiunea privitoare la cestiunea română.

Discursul d-lui D. Sturdza.

(Fine.)

Fost'a în această cestiune guvernul la înălțimea situații și îndeplinitu-și-a el rolul, pe care l'am indicat? Luat'a el în mâinile sale cauza Românilor amenințați?

Acum în urmă Români de dincolo au făcut un mare act politic, foarte înțelept și foarte important. Ei au mers în deputațiune la Viena și au prezentat împăratului Rege un protest contra nedreptăților, care li-se fac de către cetățenii lor Maghiari. Memorandul românesc, în lupta crâncena dintre Maghiari și Români, era continuarea politicii poporului de dincolo, consistând în lealitatea acestuia către tron și în devotamentul său pentru patrie. Ungurii s'au năpăstuit asupra conducătorilor români, care au mers cu Memorandul. Unii deja sunt în temniță, alții sunt dați în judecată. Din parte-i, guvernul nostru a avut, în această cestiune, o purtare cu desăvârșire împotriva intereselor românesce. Pe când Români de dincolo se frământau cu idea ce să facă, să meargă ori nu la Viena, guvernul nostru luase fățiș partea minorității Românilor, care sfătuiau să nu se ducă. Ați însă, după ce Memorandul s'a dat împăratului, se vede de totă lumea că de mare lucru a fost ducerea lui, căci, dacă nu ar avea și alte rezultate, deja el a făcut cunoscut lumii întregi, că în mijlocul Europei există un popor de asupritori, căruia îi sunt bune și binevenite toate mijlocele de asuprire, cele mai strașnice și cele mai crâncene. Nu mai este nevoie deci să spună, că de rău s'a purtat guvernul nostru luând partea anti-memorandiștilor.

Deunăți a venit în București un Maghiar, anume Horváth Gyula, vice-președintele uneia din acele asociațiuni instituite de Maghiari pentru a desnaționaliza pe celelalte popore din Ungaria. Acest om, care a venit aici cu gânduri perfide, a fost primit ca un frate de către conservatori, s'a tractat cu dănsul și s'au discutat lucruri de mare însemnătate în afacerile naționale, lucruri care de alt-fel nu aici, ci numai la Sibiu trebuie tractate, căci nu aici la noi, ci la Sibiu trebuie

tractată modalitatea rezolvării cestiunii Românilor din Ungaria. Cu acel om, venit aici în mod pieșit, lumea oficială a statului de vorbă și a tractat; aceeași lume oficială nu vorbește însă cu nici un ul din Români asupriți, de temă ca cum-va să se compromită.

Dăr mai mult încă: guvernul nici nu are măcar o idee hotărâtă asupra cestiunii Românilor de dincolo. Este o completă zăpăcălire între membrii lui asupra acestei cestiuni. Unii le dicu Românilor: împăcați-vă cu ori-ce preț cu Ungurii, supuneți-vă lor, închinați-vă lor. Alții vor să ia Transilvania. Ast-fel, cetiți articolul de alaltăieri din Timpul, cetiți și Iridenta română, unde d-l Bonifaciu Florescu scrie sub un pseudonim foarte transparent.

În același timp, guvernării ne aruncă nouă liberalilor două acușări în această cestiune: că am cerut scuse după toastul d-lui P. Grădișteanu la Iași și că am espulsat nisce diariști ardeleni, care trimiseseră dincolo proclamații incendiare și iredentiste. E ușor de a răspunde acestor acușări. Despre incidentul dela Iași cred, că ați însuși d-l P. Grădișteanu trebuie să regreta, că la un banchet oficial, de față cu Regele i-a scăpată acea espresiune a „nestimatelor ce lipsesc din corôna României“, care nu putea reprezenta, decât o opiniune personală a d-sale, dăr pe care guvernul nu și-o putea însuși, căci atunci opiniunea personală a d. P. Grădișteanu devenia un program de guvernament și ori-cine trebuie să recunoscă, că nu pôte regatul României avea un asemenea program. De asemenea, ori-care ar fi libertatea presei, noi nu putem și nu vom pôte permite ca foi volante incendiare să se tipărescă nepedepșite pe teritoriul nostru, mai ales când acelea aduc pagubă chiar cauzei neamului român și folose numai dușmanilor acestuia.

Așa dăr, cum vedem, în cestiunea română guvernul urmăresc totu o politică de duplicitate. De o parte nu vră să-și piardă popularitatea, de altă parte ține să trăiască în cele mai bune relații cu Ungurii, la a căror prietinie ține mai presus de ori-ce. Nu e lucru de mirare însă. Români de dincolo numesc pe Maghiari „boerii noștri“. Boeri cu boeri cum se nu se înțeleg? De aci șovăire, complicată de altă parte și cu multă nepricepere. Fapte însă nu sunt.

A face politică nu însemnă de sigur a vota numai indigenate. Mai ales omii în vârstă trebuie să se preocupe de aprde de cestiunile mari și să caute a clarifica situațiunile. Ast-fel, dacă am luat cuvântul asupra acestei cestiuni, m'am gândit mai înteu, dacă se pôte face ceva pentru rezolvarea ei și dacă este de sperat, că împăcarea drăptă între Ro-

mâni și Maghiari se pôte ajunge. Cred, că da! O sigură cestiune ar fi mai greu de rezolvată: autonomia Transilvaniei. Dăr pe cât știu eu, care am avut prietinie și cu Șaguna și cu reșosatul G. Barișiu, doi fruntași ai Românilor de dincolo, Români nu cer autonomia decât, ca o garanție împotriva Maghiarilor. Dăr dacă li s'ar da Românilor garanții temeinice, că drepturile lor și ca cetățeni în stat, și ca omii vor fi onest respectate, nu cred, că ar mai fi vre-o dificultate asupra acestei cestiuni, căci socotesc pe fruntașii Românilor de dincolo omii cu minți.

Ce cer Români este respectarea și aplicarea sinceră a legii de existență a naționalităților, lege fundamentală a statului unguresc, dăr pe care Maghiarii o violă zilnic contra Românilor.

Români mai cer apoi egala îndreptărire a lor cu Maghiarii în stat. Ei dicu: sute de ani am fost iobagii Maghiarilor, sute de ani am luptat pentru regatul Ungariei, am dat Ungariei pe cei mai strașnici apărători ai săi, pe Ioan Corvin și pe Mateiu Corvin. Ați avem drept să nu mai fim tractați în mod excepțional și dușmănesc. Ei cer așa-dăr desființarea legilor de excepțiune. Căci în timp ce Ungurii stăruiesc, ca Transilvania să fie politicesce una cu Ungaria, ei lasă în Transilvania o lege electorală specială. Causa acestei contradicții este, că ast-fel Români sunt mai ușor de asuprit. Mai cer apoi Români, ca să nu se mai ducă copii lor cu sila în Kiședov-urile unguresc, unde dela vârsta de 3 ani se încep desnaționalizarea lor. Acesta e o barbarie ne mai pomenită, vrednică de un popor asiatic, er nu de un popor european.

Români vor într'alui treilea loc încetarea persecuțiilor, adică să pôte și scrie în libertate și duce petițiun împăratului și tipări acele petițiuni, fără ca acesta să se considere drept trădare de patrie.

În fine Români cer respectarea individualității speciale a bisericii și a școlii lor, pe care atât le-au atacat și le atacă Maghiarii. E destul a ceti cele ce se dicu în parlamentul din Pesta asupra acestei cestiuni, pentru a ne înflora. Pare că nu am fi în Europa, dăr în mijlocul Africe!

Dacă Ungurii le-ată acorda acestea, eu cred, că ori-ce Români cu simț s'ar învoi cu ele. Eță deci punctele, asupra căror și guvernul ar trebui să stăruiesc, pe care să le pună în evidență și să le discute cu cumpănă. Căci este absolut necesar, ca și noi să ne spunem cuvântul nostru și să nu lăsăm numai Maghiarilor dreptul de a vorbi în afacerile românesce. Altminteri rolul nostru devine acela al unor instrumente de maghiarisare. Trebuie să ne spunem deci cuvântul nostru și tot-odată să facem pe Unguri să înțe-

legă, că dacă ei s'ar afla în primejdie, cum vom pôte ore noi să le venim în ajutor, când ei asupresc, strivesc 3 milioane de frați ai noștri. Trebuie să-i mai facem a înțelege, că dacă ei distrug pe acei Români și ne slăbesc ast-fel pe noi, nu se întăresc, ci se slăbesc chiar pe ei. Acesta trebuie să le-o spunem noi toți, cetățeni, parlament și guvern.

Imi rămâne acum să dicu câte-va cuvinte și despre așa dăsa irredentă. Ea este o născocire a dușmanilor noștri; ea nu are nici un sens. Irredenta italiană a atras simpatiile generale, pentru-că era vorba, ca poporul italian să-și recapete capitala, ca Roma, și nisce provincii, a căroră deslăpire dela Austria nu atrăgea după sine desființarea monarhiei habsburgice, care este de întâia necesitate pentru civilizațiunea europeană. Irredenta română însă, nu ar pôte găsi simpatii la nimeni, afară de cât la dușmanii noștri, care ne-âr împinge la cucerirea Transilvaniei, pentru-că în conflagrația ce ast-fel s'ar nasce, mai ușor să ne pôte înghiți chiar pe noi. Existența monarhiei Austro-Ungare este de alt-cum o necesitate chiar pentru statul român, după cum și statul nostru este necesar, că existe chiar pentru Austro-Ungaria. Așa fiind, aceste două state, nu pôte lucra unul pentru desființarea celuilalt și deci ideea irredentistă este o idee bolnavă, la care numai cei naivi se pôte gândi cu sinceritatea cugetului.

Urmă răspunsul ministrului de externe Alex. Lahovary, privitor la cestiunea națională, ce-lu vom publica în totă estensiunea sa.

SCIRILE ȚILEI.

— 2 (14) Decemvre.

Francia și România. În urma propunerii votate de cameră, d-lu generalu Manu a adresat d-lui Dupuy, presidentul Camerei republice franceze următoarea telegramă: „Camera deputaților României aduce mulțumiri providenței, că odiosul atentat, al cărui obiect a fost Camera franceză, n'a avut consecințe mai grave. Ea înfieră din toate forțele sale un act atât de abominabil și mă însărcinează să a fi interpretul admirațiunii sale pentru atitudinea plină de demnitate a președintelui ei. Permiteți-mi, d-le președinte, să adăoga la acest omagiu și mulțumirile mele personale pentru nobilul esemplu, ce ne-ați dat“. Senatul român, la rândul a adresat, prin președintele său, următoarea telegramă președintelui Camerei franceze: „Senatul Regatului României, aflând despre odiosul atentat comis în privitor Camerei Republice franceze, a însărcinat pe președintele său, de a vă transmite condolențe și regretele sale, preum și grație ce-i inspiră această crimă. Am onore, d-le președinte, de a vă transmite sentimentele de indignare ale Senatului român în privitor acestei crime odiose și vă rog să le aduceți la cunoștința corpului legiuitor pe care-lu presidați“.

— 0 —

Procesul de presă pentru calumnia și vătămare de onore intentat de d-lu Manu din Deșu contra d-lui „Erdelyi Hirado“ a avut următorul rezultat: Pe Korbuly Iozsef, redactor responsabil, toți 12 jurați l'au declarat nevinovat, er pe Glasser Simon, autorul articolului incriminat, de-aseenea, prin joritate de voturi, l'au declarat nevinovat. Pe baza acestui verdict ambii acușati au fost achitați. Pe d-lu Manu l'a osândit tribunalul la restituirea speselor de proces în sumă de 194 fl. 60 cr. Lui Isek Gyöz, apărătorul celor doi „patrioți“, lichidat tribunalul un onorariu de 1000 pe care însă Isekutz a declarat, că-i va ru pentru „Kulturregylet“. — Cine ar crezut, că înainte unei curți de judecată din Clușu se pôte eși învingător un Români? Ați e lumea lui Korbuly Glaszer și Moldoványi; cine să pôte creptă cu asemenea Maghiari uriași, er nu născuți?!

— 0 —

„Romänische Revue“ înaintea

peregrinăz la Ierusalim, ca să mără acolo și să fi îngropați în Valea Iosaphath, parte din amorul de patrie, parte cugetând, că așa își vor afla mântuirea sufletescă... Lângă murii, ce încungură Moscheea lui Omar în Ierusalim, unde strălucea odată Templul vechiului testament, în partea vestică se află o piață mică, unde li-s'a concesu Evreilor, de către autoritățile turcesce, ca să se roge. Stolz spune, că a vădută aci pietri gigantice, de pe timpul lui Solomon. Aici nic-odată nu se întâmplă să nu fiă plin de Evrei, er în zile de sărbători te cuprinde jalea de plângerile Evreilor din acest loc. Aci pe ruinele gloriei străbune șed Jidani cu piciorle gôle, sărută pământul și cetesc psalmi profetici. Eu cred, dice Stolz, că și inamicul cel mai aprig al Evreilor ar trebui să compătimentscă pe aceste ființe, care deplângu cu atâtea șirde de lacrimi gloria seculilor de mărire, ce au dispărut, ca un vis. Se pôte dice și despre acești indiviți, ceea ce a disu Eremia cu durere: „La riul Babilonului am stat și am plâns, când ni-am adus aminte de Sion!“ — O! Ierusalime, cum te caută Evrei și nu te

află, dinaintea lor strălucesc și ei nu te vedd! O, Canaan dorit, cât ești dorit de fiul lui Israil, și totuși ei sunt numai cu dorul păcătos, plin de pecate, amersurat profetiei lui Isus: „Voi mă veți căuta pe mine și nu mă veți afla; și veți muri în peccatele vóstre!“

Creștinul din est punctul de vedere trebuie să compătimentscă pe Evrei moderni, care sunt unii fiu vitregi al trecutului măreț. Istoria Evreilor conține până la Mesia fapte atât de mărețe, abnegațiuni atât de nobile, tablouri atât de poetice și romantice, spirit atât de măestros, încât cetindă acea istorie, nu scii ce să admiri mai tare: pe omii, sau faptele lor?

Și totuși, Evrei astăzi sunt aceea, ce sunt: Un popor, care mereu visază Mesia și Canaan; o ginte cu idee fixe, un popor fără patrie și rege. Filosofia iudaică, înțelepciunea rabbinică din Mischna, Gemora etc. etc., ce e drept, ilustrează spiritul de creațiune națională, deși colorat și intrupat în fanatism de rassă, dăr totuși puțin, prea puțin facu studii seriose cu aceste scrieri.

Literatura evreică modernă are o

carte numită: „Istoria unor bărbați renumiți Evrei“, scrisă mai numai pentru Evrei și filoevrei, dăr nici unul din acei bărbați nu te înduioșează măcar ca cel mai mic episod din vechiul Testament, căci „Trecut'a umbra legei și darul nu mai vine!“

În titlu 16 se vorbește despre Evrei botezați și într'adeveru convertiți. Mulți Evrei se botază mai numai din interes, precum au făcut mulți Evrei în Spania. Cu toate acestea Stolz aduce un esemplu despre întorcerea unui Evreu foarte avut, numit Ratisbone, în a. 1844, și care a devenit un preot foarte zelos catolic. Peripețiile întorcerei și convertirii lui Ratisbone se pot ceti mai pe larg în această carte (Abban Stolz und die Juden).

Am făcut această recenziune, ca să se vedă, cum unii omii luminați din Europa se ocupă de Evrei, și ca să se scie, cine sunt Evrei și în alte țeri.

Sim. P. Simon.

nalului din Deva. „Tribuna“ află, că în ziua de 21 Decembrie n. c. se va judeca la tribunalul din Deva sequestrarea fasciculelor VIII și IX din „Romänische Revue“ anul 1892, în cari s'au reproducut părți din „Replika“. Sunt citiți înaintea tribunalului părintele protopopul Romul Craimă, d-nii Alexiu Olariu, Ioan Mladini, ca directorul Reuniunii române de lectură, Dr. Titu Tomiucă, ca redactorul, și Dr. Sterie N. Ciurcu, ca editorul.

-o-

Reuniunea femeilor române din Sibiu a ținut adunarea generală estra-ordinară sub conducerea d-nei presidente Maria Cosma. „Telegraful Român“ raportază, că adunarea a fost foarte bine cercetată. Singurul obiect de pertractare a fost: modificarea statutelor în acel sens, ca reuniunii femeilor române să se deschidă un câmp mai vast de activitate; să-i potă sta în voie a înființa ori ce fel de institut pentru promovarea culturală și științifică. În proiectul comitetului e concepută chiar ideea înființării unui pedagogiu pentru fetițe, a unei școle industriale pentru lucru de mână, burse etc. etc. după cum vor ajunge mijlocele. La desbaterea proiectului s'a arătat cel mai viu interes, luând parte Preacuvioșia Sa Dr. Ilarion Pușcariu, d-nii: Parteni Cosma, Ioan Bădilă, Dr. Remus Roșca, O. Tilea, Dr. V. Bologa etc. În fine s'a votat cu unanimitate modificarea statutelor, conform proiectului comitetului. D-na presidentă a mulțumit membrilor pentru interesul, ce l'au arătat și de astă-dată, și între urale de „să trăiască“ declara adunarea de încheiată.

-o-

Un culegător de litere române poate afla imediat aplicația în tipografia „A. Mureșianu“ din Brașov.

-o-

Incendiu mare. Marele stabiliment pentru fabricațiunea berii, din Timișoara, a fost prefăcut în cenușe de un incendiu violent. Trei servitori au perit în flăcări. Pagubele se urcă la 2 milioane.

-o-

Urmările atentatului din Paris. Un individ numit Vaudan a fost arestat în Paris în sala de așteptare din palatul Burbon, pe când ținea convorbiri anarchiste cu un alt individ; acesta a luat-o la fugă. S'au găsit asupra lui Vaudan mai multe acte și hârtii anarchiste. Se confirmă, că se vor face numeroase espulsări de străini; actele sunt deja gata. — Senatul a votat proiectul de lege asupra presei de unanimitatea voturilor și fără discuție. — Biuroul Camerei din Roma încă s'a întrunit pentru a adopta măsurile de precauțiune necesare în urma atentatului din camera franceză. Dispoziția tribunelor publice și rezervate a fost modificată. De asemenea s'a discutat o propoziție tinzând să așeze în tribune o rețea metalică.

-o-

Atentatul din Camera franceză. Cu data de 12 Decembrie se telegrafiază din Paris: Mari precauțiuni s'au luat pentru a se apăra monumentele publice și teatrele. Vr'o 30 de arestări de anarhiști străini sunt iminente. Se anunță în ultima oră arestarea amantei lui Vaillant, care ar fi cunoscută planurile amantului ei. Diarele impută Camerei, că a cedat fricei și a votat o lege reacționară. Conservatorii cred, că legea nu va avea efectele așteptate. Într-o întrunire socialistă ținută ieri, oratorii au atacat legile de represiune, au declarat, că nu e treaba socialiștilor de a reprobă atentatul de Sâmbătă.

-o-

Concert Sauer. Bogatul și interesantul program al concertului de Sâmbătă 16 Dec. n. c. este următorul: 1) „Praeludium und fuge“ de Bach d'Albers. 2) „Sonata appassionata“ op. 57 Bethoven. 3) „Nachtstück“ de Schumann. „Scherzo a. d. Sommernachtstraum“, de Mendelsohn. 4) „Ballade“ op. 47. „Nocturne“ op. 15, 2 und „Ende“ de Chopin. 5) „Auf Flügeln des Gesanges“ de Mendelsohn-Liszt. „Erlkönig“ de Schubert-Liszt. 6) A doua ro-

manță „Echo de Vienne“ de E. Sauer. — Acest concert promite a fi foarte interesant și atragem deosebită atențiune a Onor. public. Bilete la librăria H. Zeidner. Inceputul la 7^{1/2} ore precis.

-o-

Concert. Duminecă la 17 Decembrie n. c. va fi în hotelul „Europa“ un concert al muzicii regimentului c. și r. de infanteria br. Schönfeld Nr. 82, cu un program foarte interesant și ales.

-o-

Căalendarul plugarului pe an 1894, constător din 9 côle de tipar, cu un bogat cuprins literar pentru popor, cu felurite scrieri economice, multe de poezii frumoase, tot felul de povești pentru trebuințele țilnice, câte-va pagini de glume, proverbe, gâcituri și alte multe. Acest căalendar, redigat de Ioan Georgescu, se poate cumpăra dela Tipografia A. Mureșianu în Brașov, dela Librăria Ciurcu în Brașov, dela Societatea de Consum în Blășiu, cum și dela toate librăriile din țară. Prețul 25 cr., cu porto cu tot 30 cr. Pentru România: 80 bani.

Procesul avocatului G. Manu contra „Erdélyi Hírado“

(Raport special al „Gaz. Trans.“)

Clușiu, 12 Decembrie n. 1893.

În nr. din 3 Martie 1891 al ziarului „Erd. Hírado“ a apărut un articol intitulat „Ce se întâmplă în Deșiu“ și subscris „r. l.“, datat din Deșiu, în care se dicea, că d-lă Gavrilă Manu avocat în Deșiu, e „advocat fără diplomă și agitator“ și că „môrte ar merita, ăr nu poziția în societate“. Mai departe se dicea, că „Gavrilă Manu a fost acela, care în revoluția valahă (!) iscată în decursul szabadságharcz-ului (sunteți chiar de minune, amăriților! — Rap.) din 1848/9, a dus însuși capul tăiat al baronului ungar Huszár — ucis în acea revoluție — în lagărul generalului Urban; cere apoi autorul articolului, ca să „desmințescă“ d-lă Gavrilă Manu aceste, decă-să neadeverate.“

D-lă Gavrilă Manu, prin avocatul Francisc Benel, a intentat procesul de presă pentru calumnia și vătămăre de onoare, în contra redactorului foii „E. H.“: Korbuly József, care luă responsabilitatea asupra sa, pe când Glaser Simon, fost profesor în Deșiu, în decursul cercetării a mărturisit, că el a câștigat datele necesare la scrierea articolului incriminat.

Astăzi a decurs pertractarea finală în cauza acesta înaintea curții cu jurați, pe lângă asistența unui public numeros.

Pertractarea se începă la 10 ore a. m. Curtea cu jurați s'a constituit astfel: Dunky F., Hollaky, Demjen, Reimann, Hunwald, Darnai, Szucsny, Parady, Szathmari, Fischer, dr. Lindner, Dunky K.; Suplenți: Moldovan Glig. și Fekete Bela.

Preș. trib.: br. Szentkereszthy; judi: Becsek și Reinhold; notari: dr. Balázs.

Atâtă acuzatorul Gavrilă Manu, cu apărătorul său Benel, cât și acuzatul Korbuly și Glaser, cu apărătorul dr. Issekutz, toți s'au prezentat în persoană.

Deputându jurații jurământul, la convocarea președintelui notarului da cetire acuzei avocatului Manu, în care sunt espuse in extenso pasagele incriminate din articol; și totodată desfășurate și cauzele pentru cari cu drept cuvânt poate conchide, cumcă articolul din întrebare nu altul, decăt fostul profesor Glaser Simon l'a scris. În privința acesta se provoacă la mai mulți martori și la unele declarațiuni. Este vătămătoare pentru d-sa afirmațiunea, că nici n'ar avea diplomă de avocat, că nu poziția în societate, ci môrte ar merita; mai departe e foarte vătămătoare afirmarea aceea, cumcă faptul acela brutal el l'ar fi comis asupra nobilului maghiar Huszár. După toate aceste ridică acuză în contra lui Glaser, care e autorul articolului, pentru calumnia și vătămăre de onoare, și ca atare este a se pedepsi după § 262 al cod. pen.; ăr de altă parte în contra lui Korbuly, ca redactor,

care a denegat ori ce rectificăre și nămire a autorului.

Notarul cetesce apoi articolul incriminat în original; aici îl dau în traducere verbală:

„Despre întâmplările cele remarcabile din săptămăna trecută, prețuitul D-vostre diar a comunicat multe de tôte; spre întregirea acestuia nu va fi de prisosă a aminti trecutul unora dintre conducătorii valahiei, pre care îl amintesc deputatul Hentaller, în opul său privitor la întâmplările din 48. Amare suvenir ne legă de vandalismul valachă din 48, și în prezent cu atât mai neplăcut ne ating pe noi acele svircoliri, sêvrșite de nisce omeni, cărora societatea în locul morții meritate, le oferă poziția în sinul său. Conducătorul valahiei din comitat și Gavrilă Manu, avocat fără diplomă, care în 3 Nov. a an. 1848, — pe baza unui op istoric — a luat capul baronului Huszár Zsigmond, pe care l'a tăiat Frâncu, după alți Pușcariu, și l'a dus în tabăra lui Urban. Aceste 3 nume și acum au jucat rol la adunare* și figurează ca agitatori mari. Hentaller afirmă, că capul baronului Huszár servitorul său l'a tăiat; acesta e rătăcire. Istoriograful pe baza n-rului 35 al „Observatorului“ absolvă de aceste grele acușțiuni pe Gavrilă Manu care e încă în viață, susținându: că 4 Valachă sosind în Dobricel, s'au așezat la cină, ăr br. Huszár cu 50 husră au încungurat casa, când Valahii prinseră arma și pe 7 husră unul după altul, i-au doborât la pământ, ceialți fugiră cu capetele sparte. Br. Huszár s'a repețit asupra lui Dombul; acesta însă cu o singură lovitură îi aruncă la pământ capul, ca și cum ar fi tăiat un bostan. Vădându acesta Frâncu, sări jos de pe cal, — cu tôte că și el se apăra — și capul baronului, de pe care chipul cel roșu n'a căzut fiind încopciat, îl apucă în mână și se avântă pe calul baronului.“ Curios! Că ce minciună obrănică e acesta, e de prisos a mai dovedi, n'a putut fi nici scriitorul acestora, decăt un calumniator îngrășat cu pâne ungresă (Vai, nu-ți fi de deochi! Scii ce? — Dă-i mai bine lui Kossuth o bucată de pâne, căci o să piară de fâme; apoi ce-o fi de voi? — Rap.) „Românul (aici nu e „oláh“ — Rap.) a rămas nevătămat, corpul lui (al Ungurului) l'a înmormântat fără cap, ca să n'ăibă capul nici la înviere. Pe fâlcicul nobil l'au îngrapat în Deșiu. Capul lui învâlit într'o maramă, l'au dus la Suciul de sus, unde l'au pus într'un blid și se desfătau, că ce faptă voinicăscă au făcut; acesta a dus-o în deplinire conducătorul valahiei din Deșiu, Gavrilă Manu. Dér desmințescă el, decă nu-i adevărat“ ș. c. l. — r. l.“

Korbuly: observă, că comunicatul cetit e numai partea întregitoare a unui articol publicat cu 3 zile înainte, în care se spune, că G. Manu a presidat într'o adunare romănescă de protestare, conchiată de d-sa; pentru aceea rögă a se ceti și acest articol.

Președ.: denegă cetirea acestui articol, din care causă Korbuly însin casă de nulitate.

Președintele ascultă fasionările. Acușat: Glaser Simon, 33 ani din Deșiu, rom. cat. fost prof. la șola civilă, pentru vătămăre de onoare în 3 rânduri pedepsit, recunoscă că este autorul, dér că nu s'a numit, cauza a fost, că fiind funcționar de stat, nici nu i-a fost iertat a se ocupa de cesti de naționalități. Acum însă mărturisesc, că el a scris articolul.

Issekutz: întreabă, ce l'a îndemnat să scrie articolul acela?

Glaser: Invinuirea cea grea adusă în contra lui G. Manu, pe care o istorisește mulți, și aceea e amintită și în opul lui Kádár Iózsef „Istoria comitatelor Solnoc-interior și al Dobăcei în 1848-49“. El numai a citat din această carte.

Korbuly Iózsef: 34 ani, diarist, a fost pedepsit. Articolul numai întregesc o corespondență trimisă din Deșiu cu 3 zile mai înainte, care descrie protestul Valahilor. El atunci n'a voit să spună numele autorului, de ore-ce Manu a dîșit, că îl va arăta el, că îl va alunga din Deșiu! El însă nici de cum nu e aplicat a estrada răsunării private pe un colaborator al său! Și așa a refusat simplamente de-a da ori-ce deslușire în cauza: acesta. (Căț-va jidovi: iăchăl! eliân!)

* Înțelege adunarea de protestare în contra Kisdedovilor.

Președ.: face atent auditoriul să fi în mai mare liniște.

Adv. Benel: cere ca toți martorii să fi ascultați.

Adv. Issekutz: este în contră și cere, ca numai Fabian și Kádár să fi ascultați.

Tribunalul decide, ca numai Kádár, autorul opului istoric sus numit, să fi ascultat. — Ceialți martori, după ce li-se vor plăti speșele, vor fi trimiși acasă.

Fasiunea lui Kádár: de 42 ani, profesor la șola civ. Opul din cestiune l'a scris în 1890. Cele ce se referă la persoana lui G. Manu le scie séu din audite, séu în parte din alte opuri. Glaser l'a întrebat odată, că de unde și-a câștigat datele despre Manu, dér că de ce întreabă el acesta, nu i-a spus. Că s'ar fi publicat despre lucrul acesta vre-un articol în „E. H.“, de loc n'a știut, de orece până în Aprilie a fost tot bolnav.

Manu ar voi sé scie, că arătat-u-a Kádár lui Glaser, când a fost la d-sa, locul acela din cartea sa, unde se vorbește despre absolvarea d-lui Manu prin judecata tribunalului de sânge?

Kádár: Nu-mi aduc aminte.

Korbuly: Persone demne de creșment și-au servit cu date, că în adevăr Manu a dus capul baronului la Urban?

Kádár: În privința acesta nu scie numi persoane.

Korbuly: N'ai aflat de bine a ispiți la membrii familiei despre acest cas?

Kádár: Nu.

Juratul Fekete Béla: întreabă martorul, de unde cunosc pe Manu?

Kádár: 'Lă cunoscu, ca membru în senatul scolastic.

Fekete: La edarea opului, n'ai primit vre-o subvențiune dela Manu?

Kádár: L'am edat pe speșele mele proprii.

Președintele apoi cetesce tôte scrisorile oficiose alăturate.

Juratul Darnay întreabă: Acel tribunal, care pe acea vreme l'a absolvat pe Manu, ungrescu a fost?

Președ.: ungurescu.

D-lă Manu la aceste dă lui Benel originalul documentului său din 1849, care îl predă juraților, ca să-l vadă.

Korbuly: Decă acuzatorul are drept a preda juraților scrisori, și eu aș dori...

Președ.: Documentul acesta e numai originalul celui ce s'a cetit în copie.

Issekutz: Protesteză, că s'a predat curții cu jurați document, cu privire la care apărarea nici nu s'a pronunțat. Insinuă cas de nulitate.

Moldovan Ghergutz (altcum numai suplent): Nu crede, decă e autentic originalul ori nu; cere ambele esemplare să le examineze și să le studieze cu înalta-i prudință și știință; dér și mai cu grațioșă-i și blanda-i privire. Se uită, apoi edată se lasă și le-a pus pe masă presidențială, constatându, că-să consumătoare.

Fiind terminate fasionările, s'au început vorbirile de acușțiune și de apărare. Mai întâi Benel Fr., după el Manu, apoi Korbuly, și în urmă dr. Issekutz.

La orele 1^{3/4} președintele suspendă pertractarea; la 3 ore p. m. redeschidându-se, a replicat Benel, apoi Manu. A replicat apoi apărătorul acuzatului, dr. Issekutz, ăr cuvântul de încheierea l'a rostit Korbuly, redactorul lui „Erdélyi Hírado“.

Nu pot să trec cu vederea, ce frumos adevăr a esprimat acest Armean când a dîșit: „Nincs az oláhnak nagyobb ellessége mint a magyar; de nagyobb ellensége nincs a világon az oláhnak mint az oláh renegát!“ (Nu are Valahul mai mare dușman, de cum îi e Maghiarul; dér dușman mai mare în lume nu este pentru Valah, ca renegatul valah!)

La orele 5 pertractarea s'a încheiat.

Raportorul.

Proprietar: Dr. Aurel Mureșianu.
Redactor responsabil: Gregoriu Maior.

Cursul la bursa din Viena.

Din 13 Decembrie 1893.

Table with exchange rates for various currencies and commodities like gold, silver, and bonds.

Table with exchange rates for Austrian credit and other financial instruments.

Cursul pieței Brașovului.

Din 14 Decembrie 1893.

Table with local market rates for various goods and services in Brașov.

Nr. 15305—893.

PUBLICAȚIUNE

Devenind vacante cu începutul anului 1894 unele posturi la oficiul orășenesc de accise...

Salariul fix al conducătorului afacerilor de accise este anualminte 900 fl. acela al percepturului 480 fl.

Afară de aceea se asigură tuturor funcționarilor de accise pe fi-

care anu o tantiemă statorită de către magistrat, după venitul curat al acciselor orășenesci.

Reflectanții, între cari se preferă mai cu seamă funcționarii și servitorii cu serviciul prestat la finanțele reg. se provocă, ca se-și asternă până în 22 Decembrie a. c. la prânz 1 oră...

(Acei aflători în postu nu posedu dreptul de pensiuene.)

Brașov, 9 Decembrie 1893. 213,1—2 Magistratul orășenesc.

Advertisement for 'ARDELEANA' institute, featuring 'Avisu' and 'Anunciuri' sections with details about credit and economic services.

Mersul trenurilor

pe liniile orientale ale căii ferate de stat r. u. valabilu din 1 Oct. 1893.

Large railway schedule table with multiple columns for routes (Budapesta-Predealu, Predealu-Budapesta, etc.) and train times.